

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa B. Z.

przeciwko P. O., R. O. i K. O.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 marca 2023 r. w Izbie Cywilnej
w Warszawie,

zażalenia pozwanych P. O. i R. O. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w
Gdańsku

z 9 sierpnia 2021 r., sygn. akt I ACa 484/20,

1) oddała zażalenie;

**2) zasądza na rzecz powódki od P. O. oraz R. O. kwoty po
5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z tytułu kosztów postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 9 sierpnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku odrzucił skargę kasacyjną P. O. i R. O. od wyroku tego Sądu z 16 lutego 2021 r. wobec jej nieopłacenia w terminie tygodniowym od doręczenia postanowienia z 16 lipca 2021 r., na mocy którego P. O. został zwolniony z opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 5000 zł, pozwana R. O. ponad kwotę 6000 zł, w pozostałym zaś zakresie ich wnioszek został oddalony.

Wyjaśniając przyczyny częściowego oddalenia wniosku, Sąd Apelacyjny wskazał, że uwzględnił fakt, iż majątek pozwanych jest zajęty w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego, a w części jest obciążony, a także deklarowany przez pozwanych dochód miesięczny, przy usprawiedliwionych kosztach ich utrzymania, jednakże wziął też pod uwagę, iż zobowiązania pozwanych wobec innych podmiotów nie korzystają z pierwszeństwa zaspokojenia przed obowiązkiem uiszczenia przez pozwanych kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa. Wyjaśnił również, że nie bez znaczenia w sprawie jest fakt, iż pozwani pozostają w sporze sądowym od maja 2016 r., zatem musieli zdawać sobie sprawę, że uczestniczenie w procesie sądowym wiąże się z obowiązkiem ponoszenia kosztów sądowych, środki na ten cel winni zatem systematycznie zabezpieczać, zwłaszcza iż mieli na to pięć lat. Sąd Apelacyjny miał też na względzie fakt częściowego zwolnienia pozwanej na wcześniejszym etapie postępowania od opłaty od apelacji ponad kwotę 11 000 zł. Oceniał, że okoliczności te oraz podnoszona kwestia tożsamej sytuacji majątkowej pozwanego, przy deklarowanych niższych dochodach niż pozwana, uzasadniały częściowe zwolnienie pozwanych od opłaty od skargi kasacyjnej w zakresie wskazanym w postanowieniu z 16 lipca 2021 r.

W zażaleniu pozwani zarzucili naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 102 ust. 1 u.k.s.c.; art. 102 ust. 1 u.k.s.c.; art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 109 ust. 1 u.k.s.c. Na podstawie art. 380 w związku z art. 394¹ § 3 i z art. 398²¹ k.p.c. złożyli wniosek o przeprowadzenie kontroli niezaskarżalnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 16 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że sąd orzekający o zwolnieniu od opłaty od skargi kasacyjnej nie jest związany uprzednim orzeczeniem zwalniającym stronę od kosztów sądowych, jednak w sytuacji, w której na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów, odmowa udzielenia jej takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, iż położenie strony uległo w jakimś aspekcie poprawie. Skarżący odwołując się do powyższego stanowiska w zażaleniu, zarzucają

niedokonanie przez Sąd Apelacyjny analizy, w jakim stopniu położenie skarżących uległo poprawie od czasu poprzedniego zwolnienia od kosztów sądowych.

Jednakże stanowisko, na które powołują się skarżący, nie przystaje do okoliczności niniejszej sprawy i w konsekwencji nie znajduje w nich zastosowania. Z akt sprawy bowiem wynika, że na etapie postępowania apelacyjnego pozwany P. O. nie wnosił o zwolnienie od kosztów sądowych i uiścił opłatę od apelacji w wysokości 1 816 zł, do której uiszczenia został wezwany przez Sąd Apelacyjny (k. 1092, 1096-1097), natomiast o zwolnienie od opłaty od apelacji wniosła pozwana R. O. (k. 1100 i nast.), która postanowieniem z 21 października 2020 r. została od niej zwolniona ponad kwotę 11 000 zł, zaś w pozostałym zakresie jej wniosek został oddalony (k. 1139). Uprzednie zwolnienie od kosztów sądowych dotyczyło więc tylko jednej ze skarżących osób, a przy tym jego zakres był węższy niż zwolnienie przyznane na etapie postępowania kasacyjnego.

Wbrew zapatrywaniu skarżących Sąd Apelacyjny, rozpatrując ich wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i przedstawione przez nich oświadczenia o stanie majątkowym i dochodach, nie podważał wiarygodności zawartych w nich informacji, lecz dokonał odmiennej oceny możliwości uiszczenia przez nich w części opłaty od skargi kasacyjnej. Odwołał się również do ugruntowanego orzecznictwa, zgodnie z którym zwolnienie od kosztów sądowych powinno być przyznawane w sytuacjach wyjątkowych, ubiegający się zaś o taką pomoc powinien w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia środków niezbędnych dla utrzymania dla siebie i rodziny. Dopiero gdy poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające, może zwrócić się o pomoc państwa, a jego wniosek o zwolnienie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny wyraźnie wskazał, że wykazywane przez skarżących zobowiązania wobec innych podmiotów nie mają pierwszeństwa przed kosztami sądowymi w niniejszej sprawie, nie podważał jednocześnie wysokości tych zobowiązań ani wysokości wykazywanych przez skarżących dochodów. Stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny, że skarżący mieli możliwość i obowiązek gromadzenia środków w celu pokrycia ewentualnych opłat od skargi kasacyjnej, nie jest równoznaczne z podważeniem wiarygodności złożonego oświadczenia. Jeśli zaś uwzględnić, że postępowania egzekucyjne toczyły się przeciwko pozwanym

również na etapie postępowania apelacyjnego i wówczas pozwany P. O. nie wnosił o zwolnienie od kosztów sądowych i uiścił opłatę od apelacji, zaś pozwana R. O. uiściła opłatę od apelacji w części, w jakiej nie została od niej zwolniona, a przy tym żadne ze skarżących nie wskazywało wówczas, iż środki na pokrycie tych opłat nie pochodziły ich z majątku, podnoszony obecnie argument dotyczący wszczęcia przeciwko nim dodatkowych postępowań egzekucyjnych w czerwcu 2021 r., nie jest wystarczający dla skutecznego podważenia oceny Sądu Apelacyjnego dotyczącej obowiązku i możliwości zgromadzenia środków niezbędnych na pokrycie kosztów części opłat od skargi kasacyjnej. Nie ulega wątpliwości, że wszczęcie kolejnych egzekucji przeciwko pozwanym czy też dokonanie zajęć komorniczych ma negatywny wpływ na aktualną sytuację materialną pozwanych. Argumentacja podniesiona w zażaleniu nie podważa jednak skutecznie prawidłowości oceny Sądu Apelacyjnego dotyczącej możliwości zgromadzenia przez pozwanych środków potrzebnych do uiszczenia części opłat od skargi kasacyjnej, skoro skarżący niewątpliwie możliwości takie, pomimo toczących się już wcześniej postępowań egzekucyjnych, posiadali na etapie postępowania apelacyjnego.

Pozwani uiścili przy tym opłaty od skargi kasacyjnej, jednak dokonali tego już po dacie odrzucenia jej przez Sąd Apelacyjny. Fakt zawarcia umów pożyczek 9 sierpnia 2021 r. z oznaczonym w nich momentem wydania przedmiotu pożyczki również na dzień 9 sierpnia 2021 r. (k. 1506-1507) oraz uiszczenie opłat 11 sierpnia 2021 r. może sugerować, że powodem nieopłacenia przez pozwanych skargi kasacyjnej nie był brak środków, ale błąd w ustaleniu terminu, w jakim powinny uiścić opłatę. Trudno bowiem inaczej tłumaczyć decyzję, jak wskazują sami skarżący, prowadzącą do uszczerbku w majątku własnych córek, gdy termin na uiszczenie opłaty upływał 29 lipca 2021 r., natomiast skarżący 26 lipca 2021 r. (k. 1414) wniesli o sporządzenie uzasadnienia doręzonego im 22 lipca 2021 r. (k. 1412) postanowienia z 16 lipca 2021 r. i jego doręczenie wraz z uzasadnieniem, który to wniosek został odrzucony przez Sąd Apelacyjny postanowieniem z 3 sierpnia 2021 r. doręczonym skarżącym 10 sierpnia 2021 r. (k. 1425).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

